

Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava

23–24: Fale'i mei he 'Eikí

Fili ha toko ua 'o e kakai ko 'ení ke ke laukonga ai. Kumi ha ngaahi kupu'i lea 'i he 'ū vēsí 'oku fekau'aki mo e fakamatala fakahisitōliá. 'E ala tokoni 'eni ke ke vakai ai ki ha fakamo'oni na'e 'afio'i 'e he Tamai Hēvaní mo Sisū Kalaisi 'a e tokotaha kotoa pē mo fakahoko ha fale'i ki he'enau mo'ui fakatautahá.

'Ōliva Kautele

TOKĀTELINE MO E NGAAHI FUAKAVA 23:1-2; 24:10-12

Na'e hoko 'a 'Ōliva ko ha faiako. Na'a ne hoko ko ha tangata tohi ma'a Siosefa Sāmita ko e Si'i 'i hono liliu 'a e Tohi 'a Molomoná. Ko e taha ia 'o e Kau Fakamo'oni 'e Toko Tolu 'o e Tohi 'a Molomoná pea ko e kaumātu'a hono ua ia 'o e Siasi kuo fakafoki maí. Na'a ne vahevahe 'a e ongoongoleleí mo e fāmili Uitemaá mo hono ngaahi kaungāme'a kehe 'i Feieti, Niu 'loké. Na'e 'i ai ha ngaahi taimi na'e fakahaa'i ai 'ene hīkisiá, 'o kau ai ha'ane tohi kia Siosefa Sāmita ko e Si'i, fekau'aki mo ha konga 'o ha fakahā 'a ia na'e 'ikai ke ne fiemālie ki ai. Na'e tupu mei he'ene hīkisiá 'ene mavahe mei he Siasí 'i ha vaha'ataimi 'i he vaha'a 'o e 1838 mo e 1847.

Hailame Sāmita

TOKĀTELINE MO E NGAAHI FUAKAVA 23:3

Ko Hailamé ko ha ta'okete ia 'o e Palōfita ko Siosefa Sāmitá. Na'a ne tokoni ki hono pulusi 'o e Tohi 'a Molomoná 'aki 'ene fengāue'aki hangatonu mo e tokotaha faipākí. Na'a ne ma'u ha loto-holi lahi ke malanga 'aki 'a e ongoongolelei kuo fakafoki maí, ka na'e kole ange ke ne tatali mo teuteu 'aki 'ene ako 'a e folofola 'a e 'Otuá (vakai, Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 11:21-22). Na'a ne hoko ko e palesiteni 'o e fuofua kolo 'o e Siasí 'i Kolesivili, 'i Niu 'loké. Na'e fakahoko 'e Hailame hono fatongia ki he Siasí pea na'a ne faivelenga ki he 'Eikí 'i he kotoa 'o 'ene mo'uí.

Siosefa Naiti ko e Lahí

TOKĀTELINE MO E NGAAHI FUAKAVA 23:6-7

Ko Siosefa Naiti ko e Lahí ko ha kaungāme'a ofi ia 'o Siosefa Sāmita ko e Si'i pea na'a ne fakahā kiate ia (Siosefa) ha anga'ofa lahi. Na'a ne foaki ki he Palōfitá 'a e ngaahi naunau lolotonga 'ene ngāue ki hono liliu 'o e Tohi 'a Molomoná. Na'a ne ongo'i ha loto-holi ke papitaiso fakataha mo e nī'ihi kehé 'i he 'aho na'e fokotu'utu'u ai 'a e Siasí, ka na'a ne toe tatali he na'a ne fie ako lahi ange 'a e Tohi 'a Molomoná. Hili pē hono ma'u 'e Siosefa Naiti ko e Lahí 'a e fale'i 'a e 'Eikí 'i he Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 23, na'a ne fili ke papitaiso. Na'a ne hoko ko ha mēmipa faivelenga 'o e Siasí 'i he kotoa 'o 'ene mo'uí.

Siosefa Sāmita ko e Si'i

TOKĀTELINE MO E NGAAHI FUAKAVA 24:1-9

Na'e hoko 'a Siosefa Sāmita ko e Si'i ko e Palōfita 'a e 'Eikí. 'I 'Epeleli 'o e 1830, na'e fokotu'utu'u ai 'e Siosefa 'a e Siasi kuo fakafoki maí. 'I he taimi pē ko iá, na'e fehangahangai 'a e Siasi fo'oú mo e fakatangá. Na'e puke pōpula 'a Siosefa 'i ha ngaahi tukuaki'i loi pea tukuange. Na'a ne ma'u 'a e fatongia ke tokonaki ma'a hono fāmilí mo tataki 'a e Siasí 'i he taimi tatau. "Neongo 'ene femo'uekina 'i he siasi fo'oú, ka na'e pau ke ne tō leva 'ene ngoué kapau na'a ne fiema'u ha ututa'u lelei 'i he fa'ahita'u fakatōlaú. Na'e 'osi tōmui 'ene totongi 'a e fāmá ki he tamai 'a 'Emá, pea kapau he 'ikai ola lelei 'ene ngoué, kuo pau ke ne kumi ha founiga kehe ke totongi 'aki hono mo'uá" (Kau Mā'oni'oní, 1:90).